

ABONYINÉ PALOTÁS JOLÁN:
A földrajz közgazdasági alapjai

SZEK Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. Szeged, 2007. 146. p.

A közelmúltban jelent meg Abonyiné Palotás Jolán legújabb könyve „A földrajz közgazdasági alapjai” címmel. E munka megírásának célja az volt, hogy a társadalmi-gazdasági földrajz megértéséhez és színvonalas műveléséhez széles alapokon nyugvó közgazdasági háttérismereteket nyújtson, amelyek elősegítik és lehetővé teszik a szakirodalom megértését, alkalmazását és továbbfejlesztését. A most megjelenő tankönyv jelentős mértékben eltér a szokványos és ismert közgazdaságtan könyvektől. A szerzőt az vezérelte, hogy a tankönyv magába foglalja azokat a fogalmakat, fontos összefüggéseket, amelyeknek az ismerete a földrajztudományban való elmélyüléshez feltétlenül szükségesek.

A tankönyv 12 fejezetet foglal magában.

Az első fejezet a geográfia és a közgazdaságtan kapcsolatát öleli fel. Ez a fejezet tárgyalja a geográfia fogalmát, tárgyát és felosztását, továbbá a közgazdaságtan értelmezésének sokszínűségét, célját és viszonyát más tudományokhoz.

A második nagyobb fejezet a közgazdaságtan történetét, fejlődési irányzatait, valamint a közgazdasági iskolákat elemzi. Külön kitér a merkantilizmusra, a fiziokratizmusra, a keyneizmusra, és felsorakoztatja azokat a közgazdászokat (Adam Smith, David Ricardo, Thomas M. Malthus, Karl Marx, Leon Walras, Alfréd Marshal, John M. Keynes), akik a közgazdaságtan „születésében” fontos szerepet játszottak.

A következő fejezet a közgazdaságtan két nagy területével a mikro- és a makroökonómiával foglalkozik. Ezen fejezet bemutatja a mikro- és a makroökonómia fogalmát, főbb kategóriáit, szereplőit, továbbá a modern piacgazdaság makroökonómiai céljait és eszközeit. A szerző a jobb és könnyebb megértés érdekében számos ábrával szemlélteti a leírtakat.

A negyedik fejezet a gazdaságszerveződés problémáit, illetve a gazdaságszervezés főbb típusait mutatja be vázlatosan. A szerző az alábbi típusokat különíti el: szokásokon, ösztönökön alapuló gazdaság; tervutasításon alapuló gazdaságirányítás; piacgazdaság; átmeneti vagy vegyes gazdaság.

Az ötödik fejezet a gazdasági növekedés szűkebb és tágabb értelmezésével, a növekedés két típusával (extenzív és intenzív növekedés), a gazdasági fejlődéssel, a gazdasági fejlettséggel és a gazdasági elmaradottsággal foglalkozik. Külön alfejezet szól a makrojövedelem számbavételéről, a GDP, a GNI, az NNI alakulásáról és kiszámításáról, továbbá a költségvetési és fiskális politikáról annak alapelveiről, fogalomköréről.

A hatodik fejezet a termelési tényezőket és a gazdasági erőforrásokat mutatja be. A szerző ebben a fejezetben részletesen foglalkozik a termelési tényezőkkel (természeti erőforrások, munkaerő, tőke). Külön kiemeli a természeti erőforrásokat és osztályozza is azokat (fogyó erőforrások, megújuló erőforrások). További nagyobb egységet képvisel a munkaerő és az ahhoz kapcsolódó fogalmak tisztázása, továbbá a munkanélküliség, a munkanélküliség fajtái és a munkanélküliségi ráta területi alakulása stb. Ebben a fejezetben kapott helyet az infrastruktúra, ami a szerző szerint nem a szűkebb értelemben vett tőke része, hanem a feltételrendszer annak működéséhez. Definiálja az infrastruktúrát, mint fogalmat, bemutatja az infrastrukturális rendszereket, az infrastruktúra főbb jellemzőit, az infrastruktúra szerepét a társadalmi-gazdasági fejlődésben.

A hetedik fejezet a pénz fogalmával, kialakulásának körülményeivel, fejlődésével, elterjedésével foglalkozik. További alfejezetek mutatják be a pénzfajtákat, az aranypénz és a hitelpénz funkcióit, főbb jellemzőit. Szintén a hetedik fejezetben kerül tárgyalásra az infláció, annak fogalma, okai, általános jellemzői, védekezés ellene és az inflációs várakozás kérdése.

A nyolcadik fejezet a bankrendszer kialakulásával és fejlődésével, az egyszintű és a kétszintű bankrendszerrel, a jegybank és a kereskedelmi bankok funkcióival és a tőzsde világával is foglalkozik.

A kilencedik fejezet az ár fogalmát, az árfajtákat (pl. piaci ár, hatósági ár, szabad ár, folyó ár, monopolár, világpiaci ár, stb.) és azok főbb jellemzőit, az árindeks kiszámításának módját, továbbá a cserearány mutató és az agrárrolló alakulását tárja az érdeklődő olvasó elé.

A tizedik fejezet a beruházás értelmezésével (szűkebb és tágabb értelmezés), a beruházás fajtáival, annak területi alakulásával foglalkozik. A szerző a könnyebb megértés és a szemléletesség növelése érdekében a statisztikai adatokat számos kartogramon és karto-diagramon mutatja be.

A tizenegyedik fejezet a nemzetközi gazdaságtan alapfogalmaival ismerteti meg az olvasót, különös hangsúlyt fektetve a külkereskedelem kialakulására, a szabad kereskedelemre és a külkereskedelmi nyitottságra.

Az utolsó tizenkettedik fejezet a külföldi működő tőkével, annak előnyeivel, hátrányai-val, továbbá a hazai külföldi működő tőkebefektetések időbeni alakulásával foglalkozik.

A most megjelent hiánypótló tankönyvet a közgazdasági kérdések iránt érdeklődők, az oktatók és a hallgatók nagy haszonnal forgathatják.

Dr. PhD Komarek Levente

DÉVÉNYI ANNA, RAB VIRÁG (SZERK.):

Receptek válságra. Pénz és gazdaság a 20. század első felében

Pro Pannonia Kiadói Alapítvány, Pannónia Könyvek, Pécs, 2008. 181 o.

A világ, benne hazánk is egyre mélyebbre süllyed az általános gazdasági válsággá szélesedő pénz- és hitelválság pokoli malmának garatján. A közgazdasági kérdésekhez kevésbé értő, a média rémhíreire ennek dacára vagy épp ezért idegesen reagáló közvélemény számára a folyamat jórészt érthetetlen. Csupán a történések fatalitását érzékeli. A közgazdászok is keresik a kiutat a csapdából. A kísérletek, úgy tűnik, nem hozzák meg a várt sikert. Gyakran felmerül a kérdés, mi az oka, hogy az elmúlt évtizedek több részleges gazdasági válsága után sem lehet megtalálni a gyógyírt a legtöbbször szerint a globalizáció, a neoliberalizmus hatásaként jelentkező világbetegségekre. Vajon az előző 1929–30-as világválság idején másként volt ez? A megfelelő válasz megtalálásának szándéka vezette a Pécsen megtartott konferencia szervezőit is. A konferenciakötet címe: *Receptek válságra. Pénz és gazdaság a 20. század első felében*. Az alcím egyértelműen közli velünk, hogy a közgazdaságtudomány már régebben is találkozott és foglalkozott a kérdéssel. A konferencián elhangzott előadások dokumentálják, hogy a 20. században kialakult az az egységes közgazdasági szemlélet és gazdálkodási mód, amely akár nemzeti, akár transznacionális szempontból tekintve elvileg alkalmas lehetne (lehetett volna) arra, hogy egy, a jelenlegihez hasonló méretű válságot megelőzzünk, elkerüljünk, kivédjünk.

A legérdekesebb, legjobban felhasználható gondolatokat Rab Virág – *Svéd diagnózis, svéd terápia. Gustav Cassel 1920-as memoranduma a világpénzügyi problémáiról* – előadása tartalmazza, mely visszavezet bennünket a két világháború közötti évtizedek korai, a háborút közvetlenül követő időszakába. Ekkor az újjáépítés, a nemzeti gazdaságok megindítása volt Európa egyetemes gondja. A transznacionális problémák már-már globális méretűvé dagadtak. A nemzeti piacok egyetemesnek látszó gondjai így váltak olyan mértékűvé, hogy a svéd Gustav Cassel, a stockholmi közgazdasági iskola képviselője az újszerű dimenziókban megtegye az első meghatározó lépéseket valamilyen megoldás felé. Kiindu-